

ויהי בנסע הארץ / ובנחה יאמר

In **נוסח אשכנז**, the placement of the verse: **ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפצו** as the opening words during **הוצאת התורה** and the placement of the verse: **ויבאו אלפי ישראל** as the opening words during **הכנסת תורה** parallels their position in **ספר במדבר פרק י'**. The verse: **ויהי בנסע הארץ** comes first and the verse: **ויבאו אלפי ישראל** follows immediately. The decision to recite these two verses as part of **הוצאת התורה** and **הכנסת תורה** may have been influenced by the fact that in the **תורה**, the two verses are surrounded by upside down **ננון**. One explanation for the placement of the **ננון** around the verses is to emphasize that these two verses represent an independent portion of the **תורה**. The purpose of surrounding the **מצוה** of **קריאת התורה** with these verses may be similar; that **קריאת התורה** is an independent section of **תפלת שחרית**.

The two verses are not recorded as part of **הוצאת התורה** or **הכנסת תורה** in any of the **סדורים**. The following are among the earliest references to the **פסוקים** as bookends to **קריאת התורה**:

ספר המחכים ד"ה ושני וחמישי (המתחיל סמוך להערה קצד) – ובהוציאו ספר תורה מן הארון נכון לומר ויהי בנסוע הארון ובאומרו גדלו לי – יאמרו הקהל גדול י – ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר . . . ואחר גלילת הספר תורה יאמר החזן זקנים ונערים יהללו את שם י – וגו' ואם יתחיל ממלכי ארץ וכל לאומים טוב יהיה הדבר, שלפי שיטתו אמה קאי יהללו, היה להם לומר הללו ויאמר לקהל כמו גדלו רוממו כשמוציא ספר תורה. ויעמוד להניח ספר תורה במקומו וב(ה)נחה יאמר שובה י – רבבות אלפי ישראל.²

ספר כלבו סימן לז' – ואחר כך מוציאים ספר תורה ואומרים ויהי בנסוע הארון וכו', וקורין ז' בסדר השבוע ומפטירין בהפטורה המסודרת כאשר בארנו . . . ואחר זאת ההכרזה יאמר מי שברך ואחריו אומר אשרי ומחזירין הספר למקומו ואומר יהללו וכו' ובנחה וכו'.

הוצאת may have played a role in the decision to recite these two verses during **הוצאת התורה** and **הכנסת התורה**. Pay careful attention to **רש"י**'s comments to the following **פסוקים**:

תהילים – פרק סח, א' – למנצה לדוד מזמור שיר: ב – יקום א – להים יפוצו אויביו וינוסו משנאיו מפניו: ג – כהנדרף עשן תנדרף כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני א – להים:

1. בראשית רבה (תיאודור – אלבק) פרשה סד ד"ה וישב.

2. R. Nathan ben R. Yehuda, who belonged to a well-known family of French rabbis and halachic authorities, lived during the thirteenth century.

רש"י – תהלים פרק סח', ג' – מפני א-להים – מפני הארון בימי משה; ובנוחה יאמר שובה ה' וגו' (במדבר י')

רש"י is defining the word: א-להים as a reference to the ארון. The רד"ק also defines the word: א-להים as a reference to the ארון in his interpretation of other פסוקים:

רד"ק – תהלים פרק מז', ו' – עלה א-להים בתרועה. ויש אומרים כי אז בהריעם בקול שופר יעלה הארון ממקום שנגזו שם. וקרא הארון א-להים כמו שאמר: אשר נקרא שם שם ה' צב-אות (ש"ב ו, ב), ואחר כך פירש למה נקרא שם? כי שם ה' צב-אות יושב הכרובים עליו. וכן נקרא א-להים כי כבוד א-להים נראה עליו, וכן היו אומרים: ויהי בנסוע הארון וגו' קומה ה' (במדבר י, לה):

רד"ק יהושע פרק ג', יא' – הנה ארון הברית אדון כל הארץ – ויש מי שפירש כי על הארון הוא אומר אדון כל הארץ לפי ששכן שם הכבוד וכן נקרא שם כי שם ה' צב-אות עליו וכן קראו שם הארון ה' כשהיו אומרים בנסועו קומה ה' ושובה ה' בנוחו וכן אמר עלה א-להים בתרועה, אמר על הארון, ואמר אדון כל הארץ כי על ידי הארון הראה הא-ל יתברך שהוא אדון כל הארץ והפך הטבעים כרצונו כי המים טבעו להיות נגרים ועמדו נד אחד:

The ספר העיקרים points out that the word: ארון is equated with the word: א-להים because the ארון contains the תורה which the רבנו של עולם gave the Jewish people:

ספר העיקרים מאמר שני פרק כח' – וכמו כן יקרא הכתוב הארון בשם השם עם היותו כלי נעשה במלאכה, להיותו מורה על השם הנותן התורה שהיא בארון, אמר הכתוב ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' (במדבר י' לה), ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל (במדבר י' ל"ו), וכן יהושע אמר על הארון הנה ארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכם בירדן (יהושע ג' י"א), ואין הארון אדון כל הארץ אבל יקראהו כן להיותו נמצא מצד אדון כל הארץ, ויקראהו בשם אדון כל הארץ כי כן דרך הלשון לקרוא הדבר בשם בעל הדבר או מי שנמשך הדבר ממנו, או לייחס פעולת בעל הדבר אל הדבר שעל ידו יעשה או יגיע הפעל ההוא, כמו שבלשון בני אדם תיחס פעולת הפועל אל הכלי שעל ידו יגיע הפעל ההוא.

There is no evidence of this פרשנות before the time of רש"י. רש"י's comments and those of the רד"ק opened the door to reciting these פסוקים while focusing on the movement of the ספר תורה within the synagogue. In reciting the verse: ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך, we are saying: קומה ה' to the ספר תורה. When reciting the words: שובה, י-י, רבבות אלפי ישראל, we are saying: שובה to the ספר תורה. Let us take this פרשנות further; in reciting: גדלו לה' אתי, we are saying גדלו to the ספר תורה; in reciting: רוממו י-י א-להינו והשתחוהו להדום רגליו, we are saying: רוממו to the ספר תורה and the same when we say: יהללו את שם י-י. Clearly, it was this equation that led the רוקח to express concern that the ספר תורה not be looked upon as a diety.

TRANSLATION OF SOURCES

ספר המהכים ד"ה ושני וחמישי (המתחיל סמוך להערה קצר) - After removing the Sefer Torah from the Aron it is correct to say: Va'Yihe Binsoah Ha'Aron. When the prayer leader recites the verse: Gadlu L'Ashem, the congregation should respond by saying: Gadol Hashem etc. . . . After rolling the Sefer Torah closed the prayer leader should say: Zikainim Oo'Ni'Arim Yihalilu Es Shem Hashem. It is an even better practice if the prayer leader begins with the words: Malchei Eretz V'Chol L'Umin; otherwise what does the word Yihalilu refer to. Furthermore, the prayer leader should then be saying Halilu just as the prayer leader says: Gadlu and Romimu when he removes the Sefer Torah from the Aron. The prayer leader should stand next to the Aron as the Sefer Torah is being placed back into the Aron and say: Shuva Hashem Rivivos Yisroel.

ספר כלבו סימן לז ד"ה ויסיים עד - After that they remove the Sefer Torah from the Aron and say: Va'Yihe Binso'Ah Ha'Aron. They call seven to read the Parsha of the week from the Torah. They then read the Haftorah that is assigned to that Parsha . . .after that announcement the prayer leader should say: Mi Sh'Bairach, then Ashrei and then return the Sefer Torah to its storage place and say: Yihalilu etc. and V'Nuchu etc.

1. תהילים-פרק סח, א' To the chief Musician, A Psalm Song of David. 2. Let G-d arise, let His enemies be scattered; let those who hate Him flee before Him. 3. As smoke is driven away, so drive them away; as wax melts before the fire, so let the wicked perish at the presence of G-d.

ג' - תהילים פרק סח, ג' - On the words: before Elokim-From in front of the Aron in the time of Moshe as in the verse: Upon returning it, say: Return G-d etc. (Bamidbar 10).

ו' - תהילים פרק מז, ו' - Rise Elokim upon hearing the Teruah sound- Some say that upon their executing the Teruah sound from the Shofar, the Aron will rise from its place of hiding. Dovid Hamelech called the Aron by the word: Elokim based on a verse from Shmuel 2, chapter 6, 2: that there the Aron is called by the name G-d Lord of Hosts. Then the prophet Shmuel explained why the Aron is called by G-d's name; because the name G-d Lord of Hosts appears upon the Aron through the Keruvim that sit upon the Aron. The Aron is also called by the name Elokim in the verse: Ki Kavod Elokim Nireh Aluv and in the verse: Va'Yihe Binsoah Ha'Aron etc. Kuma (Arise) G-d. The word G-d in that verse is a reference to the Aron being lifted.

יא' - תהילים פרק קי"ב, יא' - Here is the Aron over which a treaty was made, master of all the world-There are those who explain that the words: Adom Kol Ha'Aretz as referring to the

Aron because in it rests the ineffable name of G-d as it written: it is called that name because G-d Lord of the Hosts is upon it. We also find it written that the Aron is called by the name: G-d when they recite the verse: Kuma Hashem and in the verse: Shuvu Hashem and as it is written in the verse: Ala Elokim B'Treuah. This is a further reference to the Aron and it is said: that the Aron is the Adom Kol Ha'Aretz. The Aron was called: Adom Kol Ha'Aretz because it was through the Aron that G-d demonstrated that He is the master of the Universe and is able to change nature at will as G-d did in the splitting of the sea when G-d caused flowing water to stand still and to be erect.

'ספר העיקרים מאמר שני פרק כח'-Similarly we find in Tanach that the Aron is called by G-d's name being that the Aron was a vessel that was created to demonstrate that G-d presented the Torah that was stored within the Aron. That is what is meant in the verse: Va'Yihe Bin'Soah Ha'Aron Va'Yomer Moshe Kuma Hashem and in the verse: Oo'Binuchu Yomar Shuva Hashem Rivivos Alpei Yisroel (Bamidbar 10). So too Yehoshua said about the Aron: Hinai Aron Ha'Bris Adon Kol Ha'Aretz Over Liphnaichem Ba'Yarden (Yehoshua 3, 11). The Aron is not the Master of the Universe but Yehoshua called the Aron by the name: Adom Kol Ha'Aretz because it is customary to call an object by the name of its creator or by the one using it or to name the object after the purpose of the object.